

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» (2021 έως 2027) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1295/2013»

[COM(2018) 366 final]

(2019/C 110/17)

Εισηγήτρια: η κ. **Emmanuelle BUTAUD-STUBBS**

Συνεισηγητής: ο κ. **Zbigniew KOTOWSKI**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 14.6.2018 Συμβούλιο, 21.6.2018
Απόφαση του Προεδρείου της ΕΟΚΕ	19.6.2018
Νομική βάση	Άρθρο 173 παράγραφος 3 και Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών (CCMI)
Υιοθετήθηκε από τη CCMI	22.11.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	12.12.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	539
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	207/2/2

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» (2021 έως 2027) [COM(2018) 366 final] και τους δείκτες που αναφέρονται στο παράρτημα ΙΙ. Η οικοδόμηση μιας ισχυρής και ενωμένης Ευρώπης πρέπει να βασίζεται στην πολυμορφία των πολιτιστικών ριζών η οποία πρέπει να μεταδίδεται μέσω της εκπαίδευσης. Η συνέχιση αυτού του προγράμματος θα πρέπει να θεωρηθεί ως ιδιαίτερα επωφελής για την ανάπτυξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού και των πολιτισμών των επιμέρους κρατών μελών, ως θεμέλιο της κοινωνίας και χωνευτήρι των δημοκρατικών αξιών μας.

1.2. Για πολλά χρόνια, η ΕΟΚΕ προωθούσε τη σημαντική συμβολή των δημιουργικών και πολιτιστικών τομέων και βιομηχανιών στη δημιουργία πλούτου και θέσεων εργασίας στην ΕΕ, στη συμμετοχή και στην ανάπτυξη ⁽¹⁾. Το 2012, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, οι τομείς που στηρίζονται στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ⁽²⁾ στην ΕΕ αντιπροσώπευαν το 4,2 % του ΑΕγχΠ και το 3,2 % της απασχόλησης. Σύμφωνα με το άρθρο 2 της πρότασης κανονισμού [COM(2018) 366], αυτοί οι τομείς περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, «την αρχιτεκτονική, τα αρχαία, τις βιβλιοθήκες και τα μουσεία, τα καλλιτεχνήματα, τα οπτικοακουστικά προϊόντα (όπως ταινίες, τηλεόραση, βιντεοπαιχνίδια και πολυμέσα), την υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά, το σχέδιο (συμπεριλαμβανομένου του σχεδίου μόδας), τα φεστιβάλ, τη μουσική, τη λογοτεχνία, τις τελεστικές τέχνες, τα βιβλία και τις εκδόσεις, το ραδιόφωνο και τις εικαστικές τέχνες».

1.3. Λαμβάνοντας υπόψη τον ειδικό χαρακτήρα των δημιουργικών πράξεων και διεργασιών που δεν emπίπτουν πάντοτε εύκολα στο γενικό πλαίσιο του εργατικού δικαίου, η ΕΟΚΕ έχει πλήρη επίγνωση των κοινωνικών προκλήσεων που πρέπει να αντιμετωπιστούν σε ορισμένα κράτη μέλη: βελτίωση των συνθηκών εργασίας, κατάργηση των μη αμειβομένων ωρών εργασίας, γεφύρωση των χάσμάτων που υφίστανται μεταξύ των δύο φύλων, προώθηση της αξιοπρεπούς εργασίας, βελτίωση των συνθηκών υγείας και ασφάλειας, διευκόλυνση της κινητικότητας, ένταξη των ατόμων με αναπηρίες και των περιθωριοποιημένων, πολιτική κατά της σεξουαλικής παρενόχλησης κ.ο.κ.

1.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο προβλεπόμενος προϋπολογισμός ύψους 1,8 δισεκατ. ευρώ δεν επαρκεί για να επιτευχθούν οι φιλόδοξοι στόχοι του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» για την περίοδο 2021-2027. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η ΕΟΚΕ ζητεί μεγαλύτερο προϋπολογισμό. Αυτή η σημαντική επένδυση στη δημιουργικότητα της Ευρώπης, στους καλλιτέχνες της, τους δημιουργούς, τους μουσικούς, τους συγγραφείς, τους φωτογράφους, τους αρχιτέκτονες, τους σχεδιαστές βιντεοπαιχνιδιών,

⁽¹⁾ ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 83, NAT/738 (ΕΕ C 440 της 6.12.2018, σ. 22), SOC/590 (ΕΕ C 62 της 15.2.2019, σ. 148).

⁽²⁾ Στους τομείς που στηρίζονται στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας περιλαμβάνονται εννέα τομείς: Τύπος και λογοτεχνία, μουσική, όπερα και θεατρική παραγωγή, κινηματογραφικές ταινίες και βίντεο, φωτογραφία, λογισμικό και βάσεις δεδομένων, εικαστικά και γραφικά, διαφήμιση και τέχνες, εταιρείες συλλογικής διαχείρισης πνευματικών δικαιωμάτων.

τους κινηματογραφιστές κ.λπ. θα βοηθήσει την ΕΕ να ανταγωνιστεί με επιτυχία μεγάλες χώρες που εφαρμόζουν εκ προθέσεως στρατηγικές «ήπιας δύναμης» (ΗΠΑ, Ιαπωνία, Νότια Κορέα) σε εθνικό επίπεδο και σε διεθνείς οργανισμούς. Η χρηματοδότηση της ΕΕ θα πρέπει να συμπληρώνεται από την εθνική και περιφερειακή δημόσια χρηματοδότηση. Ειδικά φορολογικά κίνητρα θα μπορούσαν επίσης να προσελκύσουν φιλανθρωπικά έργα (αποκατάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς για παράδειγμα) και να διευκολύνουν την πληθοχρηματοδότηση για τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών μοντέλων.

1.5. Η ΕΟΚΕ πιστεύει επίσης ότι είναι απαραίτητο να γίνουν επενδύσεις σε νομικά και τεχνικά μέσα για την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση όλων των μορφών προώθησης της βίας και των διακρίσεων, ιδίως στην παραγωγή διαδικτυακών βιντεοπαιχνιδιών για παιδιά και νέους.

1.6. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη συμπερίληψη μιας δημιουργικής και πολιτιστικής διάστασης στην εξωτερική πολιτική της ΕΕ (εμπορική πολιτική, διεθνείς σχέσεις κ.λπ.)⁽³⁾.

1.7. Αυτή η άνευ προηγουμένου οικονομική προσπάθεια θα πρέπει να επιτευχθεί με τρεις τρόπους:

- Με έναν αυξημένο προϋπολογισμό για την «Δημιουργική Ευρώπη» ύψους 1 930 000 ευρώ, αντί για 1 850 000 ευρώ, για την περίοδο 2021-2027 που θα περιλαμβάνει επιπλέον χρηματοδότηση ύψους 80 εκατ. ευρώ για το ΔΙΑΤΟΜΕΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ, που θα επιτρέψει πρόσθετα έργα «σταυρογονιμοποίησης» μεταξύ των ιδίων των κλάδων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας/ΚΠΔ (μουσική, μόδα, σχέδιο, τέχνη, κινηματογράφος, εκδόσεις κ.λπ.) και μεταξύ των ΚΠΔ και άλλων κλάδων, και αυξημένους πόρους για περισσότερη κατάρτιση στον τομέα των μέσων ενημέρωσης η πολυφωνία των οποίων αμφισβητήθηκε πρόσφατα στην ΕΕ·
- Χρηματοδοτική στήριξη του πολιτισμού και της δημιουργίας σε ένα ευρύ φάσμα προγραμμάτων της ΕΕ προκειμένου να «ενισχυθεί η διαδικασία της ενσωμάτωσης του πολιτισμού σε άλλες τομεακές πολιτικές, γεγονός που θα οδηγήσει σε αμοιβαία οφέλη τόσο για τον πολιτισμό όσο και για τον σχετικό τομέα»⁽⁴⁾: Ορίζοντας 2020, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Ψηφιακή Ευρώπη, Ταμείο Συνοχής, Erasmus·
- Συνεχή στήριξη στον μηχανισμό χρηματικών εγγυήσεων που είναι αφιερωμένος στους δημιουργικούς και πολιτιστικούς κλάδους με σκοπό την παροχή εγγυήσεων και, όπου απαιτείται, συνδρομή τόσο των μικρών και μεσαίων όσο και των νεοφυών επιχειρήσεων με τη μορφή ιδίων κεφαλαίων.

1.8. Αυτή η ανανεωμένη φιλοδοξία για μια περισσότερο πολιτιστική και δημιουργική Ευρώπη θα ωφελήσει επίσης διάφορους τομείς και βιομηχανικές αλυσίδες αξίας της ΕΕ, από την κλωστοϋφαντουργία, την ένδυση, τη βυρσοδεψία, την επιπλοποιία, την κεραμική, την παραγωγή παιχνιδιών, τον τουρισμό, τις τέχνες και τη βιοτεχνία, μέχρι την παραγωγή αυτοκινήτων, τις κατασκευές, την υγεία και ευημερία, την πράσινη ενέργεια κ.ο.κ., χάρη στην ολοκλήρωση της δημιουργικότητας, του σχεδιασμού και των τεχνολογιών αιχμής. Υπάρχουν στην Ευρώπη πολλά παραδείγματα επιτυχούς μετάβασης ορισμένων βιομηχανικών περιοχών ή πόλεων σε δημιουργικούς κλάδους που παράγουν περισσότερη προστιθέμενη αξία (Τορίνο).

1.9. Οι δυνατότητες που προσφέρει η ψηφιακή επανάσταση σε αυτούς τους τομείς που στηρίζονται στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ιδιαίτερα σημαντικές, και πρέπει να προωθηθούν επαρκείς επενδύσεις σε εξοπλισμό και λογισμικό (π.χ. τεχνητή νοημοσύνη, τεχνολογία αλυσίδας συστοιχιών, τρισδιάστατη εκτύπωση, ψηφιοποίηση αρχείων) καθώς και στην κατάρτιση.

1.10. Το δυναμικό καινοτομίας αυτών των κλάδων είναι απεριόριστο, διότι στηρίζονται κυρίως στην ατομική δημιουργικότητα, τις δεξιότητες και τη φαντασία. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο θα πρέπει να διατεθεί ειδικός προϋπολογισμός υπέρ των ΚΠΔ στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» (τουλάχιστον 3 δισεκατ. ευρώ, ποσό λίγο μικρότερο από το ποσοστό 4,2 % που τους αναλογεί στο ΑΕγχΠ της ΕΕ).

1.11. Στην αμερικανική αγορά πραγματοποιούνται μεγάλες συγχωνεύσεις, οι οποίες θα έχουν αντίκτυπο στους ΚΠΔ. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προκηρύξει διαγωνισμό για την εκπόνηση έκθεσης επιχειρηματικών πληροφοριών εντός του 2019 με θέμα τις σημαντικές οικονομικές και τεχνολογικές τάσεις στις ΗΠΑ που επηρεάζουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τον κινηματογράφο και τον οπτικοακουστικό τομέα, καθώς και τις πιθανές τους συνέπειες για τους ομολόγους τους στην ΕΕ στον τομέα της παραγωγής, της κατανάλωσης και της διανομής.

⁽³⁾ «Προς μια στρατηγική της ΕΕ για διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις», JOIN(2016) 29 final.

⁽⁴⁾ Απόσπασμα από το έγγραφο εργασίας της βουλγαρικής Προεδρίας: «Η πορεία προς το μέλλον: μακροπρόθεσμο όραμα για τη συμβολή του πολιτισμού στην ΕΕ μετά το 2020», 27 Απριλίου 2018.

1.12. Δεδομένου ότι η ΕΕ των 27 θα μπορούσε να ωφεληθεί σημαντικά από τη συνέχιση του διαλόγου με το Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο αποτελεί βασικό παράγοντα στους κλάδους αυτούς, η ΕΟΚΕ ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υποστηρίξει κάθε διάλογο μεταξύ κυβερνήσεων και δικτύων που θα ανοίξει το δρόμο για μια διμερή συμφωνία προκειμένου να επιδιωχθούν φιλόδοξα διμερή προγράμματα στο πλαίσιο της «Δημιουργικής Ευρώπης» 2021-2027. Παρόμοιες δε διμερείς συμφωνίες έχουν συναφθεί στο παρελθόν (2014-2020) με τρίτες χώρες όπως η Γεωργία, η Σερβία ή η Ουκρανία.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Ένα νέο επίπεδο φιλοδοξίας

2.2. Η πρόταση κανονισμού [COM(2018) 366] βασίζεται στο άρθρο 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση: η ΕΕ έχει σκοπό «να προάγει την ειρήνη, τις αξίες της και την ευημερία των λαών της» και «σέβεται τον πλούτο της πολιτιστικής και γλωσσικής της πολυμορφίας και μεριμνά για την προστασία και ανάπτυξη της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς». Ωστόσο, γίνεται σαφώς αντιληπτό ότι ο αριθμός των προκλήσεων που πρέπει να αντιμετωπιστούν είναι μεγαλύτερος, ιδίως ο ανταγωνισμός από τις διαδικτυακές πλατφόρμες και τις μηχανές αναζήτησης, η συγκέντρωση του τομέα γύρω από έναν περιορισμένο αριθμό μεγάλων παραγόντων ή η άνοδος της παραπληροφόρησης.

2.3. Με αυτό το νέο πρόγραμμα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιθυμεί να προσφέρει ευκαιρίες στους φορείς εκμετάλλευσης να αναπτύξουν τεχνολογικά και καλλιτεχνικά καινοτόμες ευρωπαϊκές διασυνοριακές πρωτοβουλίες για την ανταλλαγή, τη συνδημιουργία, τη συμπαραγωγή και τη διανομή ευρωπαϊκών έργων. Στόχος είναι επίσης να ενισχυθεί η θέση των φορέων της ΕΕ στις ευρωπαϊκές και παγκόσμιες αγορές. Παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών στον τομέα αυτό μπορούν να βρεθούν στις δραστηριότητες του ταμείου Eurimages του Συμβουλίου της Ευρώπης.

2.4. Μεγαλύτερος προϋπολογισμός, που όμως παραμένει ανεπαρκής

2.4.1. Ο προτεινόμενος προϋπολογισμός ύψους 1,85 δισεκατ. ευρώ για 27 κράτη μέλη είναι μεγαλύτερος από τον τρέχοντα, όμως αντιπροσωπεύει μόλις το ένα χιλιοστό του συνολικού πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027, ύψους 1,135 τρις. ευρώ.

2.5. Ο προϋπολογισμός που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χωρίζεται σε τρία μέρη:

- Σκέλος ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ με 609 εκατ. ευρώ (33 % του συνολικού προϋπολογισμού έναντι 31 % του συνολικού προϋπολογισμού του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» της περιόδου 2014-2020).
- Σκέλος MEDIA με 1,081 δισεκατ. ευρώ (58 % του συνολικού προϋπολογισμού έναντι 56 % του συνολικού προϋπολογισμού του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» της περιόδου 2014-2020).
- ΔΙΑΤΟΜΕΑΚΟ σκέλος με 160 εκατ. ευρώ (9 % του συνολικού προϋπολογισμού έναντι 13 % του συνολικού προϋπολογισμού του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» της περιόδου 2014-2020).

2.5.1. Η ΕΟΚΕ ζητεί να προβλεφθεί επιπλέον προϋπολογισμός ύψους 80 εκατ. ευρώ για το ΔΙΑΤΟΜΕΑΚΟ σκέλος, προκειμένου να αναπτυχθεί πλήρως το δυναμικό των έργων «σταυρογονιμοποίησης»⁽⁵⁾ (ψηφιακή οικονομία, τουρισμός, τέχνη, είδη πολυτελείας, πολιτισμός, ψηφιακή εκτύπωση. κ.λπ.) και να βρεθούν πιο πρακτικές απαντήσεις σε θέματα γραμματισμού στα μέσα μαζικής επικοινωνίας.

2.5.2. Ο στόχος της υποστήριξης έργων προτεραιότητας που απευθύνονται σε μεγάλο ακροατήριο είναι κατάλληλος για τον οπτικοακουστικό τομέα (σκέλος MEDIA), δεν πρέπει όμως να τίθεται σε όλες τις πολιτιστικές δραστηριότητες, ιδιαιτέρως στις αγροτικές περιοχές. Η κοινωνική συνοχή και η κοινωνική ένταξη βρίσκονται στην καρδιά του ευρωπαϊκού εγχειρήματος.

2.6. Η περίπτωση του Brexit για τη δημιουργία και τον πολιτισμό

2.6.1. Το νέο αυτό πρόγραμμα θα πραγματοποιηθεί εντός της ΕΕ των 27 μετά την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, ενός από τα κράτη μέλη στα οποία οι ΚΠΔ έχουν μεγάλη βαρύτητα (90 δισεκατ. λίρες στερλίνες το 2016, 2 εκατομμύρια εργαζόμενοι). Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο για τη δυναμική της «Δημιουργικής Ευρώπης» να διατηρηθούν ισχυρές πολιτιστικές σχέσεις με το Ηνωμένο Βασίλειο και να ενθαρρυνθεί, όπου είναι δυνατόν και αναγκαίο, η διμερής συνεργασία. Ο στόχος μιας ειδικής και εξατομικευμένης διμερούς συμφωνίας με το Ηνωμένο Βασίλειο για τη συνέχιση δράσεων και προγραμμάτων πρέπει να επιδιωχθεί βάσει του άρθρου 8 της πρότασης κανονισμού και σύμφωνα με την αναθεωρημένη οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων.

⁽⁵⁾ Βλέπε σημείο 4.6 της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ: ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 83.

2.7. Διδάγματα που αντλήθηκαν από το προηγούμενο πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» της περιόδου 2014-2020

2.7.1. Στις διάφορες μελέτες αξιολόγησης που παρήγγειλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι κύριοι περιορισμοί ήταν οι ακόλουθοι:

- Ανεπαρκής προϋπολογισμός για να υπάρξει σημαντική επίδραση σε επίπεδο ΕΕ ή τομεακό επίπεδο.
- Υπερβολικά κατακερματισμένη χρηματοδότηση για το πρόγραμμα MEDIA.
- Υπερβολικά πολύπλοκη πρόσβαση και διαδικασία υποβολής διοικητικής έκθεσης στα προγράμματα και τη χρηματοδότηση της ΕΕ, ιδίως για τις ΜΜΕ και τους ιδιώτες, καθώς και για τους αιτούντες για πρώτη φορά.
- Άνιση κατανομή των κονδυλίων σύμφωνα με τα κράτη μέλη.

2.7.2. Κατά τη διάρκεια ακρόασης που διοργάνωσε στο Παρίσι (6 Οκτωβρίου 2016) η κ. Sylvia Costa, πρόεδρος της Επιτροπής Πολιτισμού και Παιδείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τα ενδιαφερόμενα μέρη εντόπισαν και άλλα συγκεκριμένα ζητήματα:

- Το ποσοστό επιτυχίας των προσκλήσεων υποβολής προσφορών για το σκέλος ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ είναι πολύ χαμηλό (11 %).
- Η μέγιστη διάρκεια για μια λογοτεχνική μετάφραση είναι πολύ μικρή: 2 χρόνια.
- Ο αριθμός των τρίτων χωρών που μπορούν να συμμετάσχουν σε ορισμένα έργα είναι πολύ περιορισμένος.
- Πρέπει να προωθηθεί και να υποστηριχθεί η έννοια του «πειραματισμού», καθώς και της «καινοτομίας».

Για να αντιμετωπιστούν αυτές οι επικρίσεις, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει ορισμένες απλουστεύσεις για την περίοδο 2021-2027:

- Μεγαλύτερη ευελιξία για την προσαρμογή των προγραμμάτων εργασίας σε απρόβλεπτες περιστάσεις.
- Περισσότερες συμφωνίες-πλαίσια εταιρικής σχέσης και κλιμακωτές επιδοτήσεις.
- Περισσότερα κίνητρα επιβράβευσης των αποτελεσμάτων που συνδέονται με την ικανότητα προσέγγισης μεγαλύτερου κοινού.
- Συστηματική χρήση ηλεκτρονικών εντύπων και ηλεκτρονικών εκδόσεων και λιγότερο αυστηρές απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων.

2.8. Το σκέλος πολιτισμός

2.8.1. Ο συνολικός προϋπολογισμός ύψους 609 εκατ. ευρώ θα στηρίξει τη διασυνοριακή κυκλοφορία έργων και την κινητικότητα δημιουργικών φορέων, θα ενθαρρύνει εταιρικές σχέσεις, δίκτυα και πλατφόρμες που αναζητούν ευρύτερο κοινό στην Ευρώπη και πέραν αυτής για τους ευρωπαϊκούς πολιτιστικούς και δημιουργικούς φορείς και έργα, και θα προωθήσει την ευρωπαϊκή ταυτότητα και κληρονομιά, και τις ευρωπαϊκές αξίες μέσω της πολιτιστικής επίγνωσης, της εκπαίδευσης στον τομέα των τεχνών και της δημιουργικότητας στην εκπαίδευση. Θα υποστηριχθούν επίσης ειδικές δράσεις της ΕΕ, όπως οι πολιτιστικές πρωτεύουσες της Ευρώπης, τα πολιτιστικά βραβεία της ΕΕ και το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς. Μια άλλη προτεραιότητα είναι η προώθηση της ανάπτυξης διεθνούς ικανότητας ώστε να δοθεί η δυνατότητα στους ευρωπαϊκούς πολιτιστικούς και δημιουργικούς τομείς να λειτουργούν σε διεθνές επίπεδο.

Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να προσθέσει στον προτεινόμενο κανονισμό παράγραφο σχετικά με τη λαϊκή και «ερασιτεχνική» δημιουργικότητα, καθώς αυτή ακριβώς η μορφή δημιουργικότητας έθεσε τις βάσεις για την ανάπτυξη και τη διάδοση μιας γνήσια ανθρωπιστικής και καλλιτεχνικής ευαισθησίας.

2.9. Το σκέλος «Media»

2.9.1. Το πρόγραμμα αυτό καλύπτει τα οπτικοακουστικά μέσα, τον κινηματογράφο και τα βιντεοπαιχνίδια με συνολικό προϋπολογισμό 1 081 000 ευρώ. Συνδέεται με ορισμένα ειδικά νομοθετικά μέσα: την αναθεώρηση του πλαισίου για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και την αναθεωρημένη οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων.

2.9.2. Το προηγούμενο [COM (2016) 593 final] εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (12 Σεπτεμβρίου 2018) κατά την πρώτη ανάγνωση.

Η πρόταση αυτή έχει τρεις κύριους στόχους: α) τη βελτίωση της διαδικτυακής και διασυνοριακής πρόσβασης σε περιεχόμενο όσον αφορά τα τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά προγράμματα σε πλατφόρμες βίντεο κατά παραγγελία, β) την εναρμόνιση και τον εκσυγχρονισμό των εξαιρέσεων των πνευματικών δικαιωμάτων στο δίκαιο της ΕΕ στους τομείς της διδασκαλίας, της έρευνας και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, και γ) τη δημιουργία μιας εύρυθμης αγοράς για τα πνευματικά δικαιώματα για τους εκδότες Τύπου, τους δημιουργούς και τους καλλιτέχνες που παράγουν περιεχόμενο για διαδικτυακές πλατφόρμες.

2.9.3. Η δεύτερη επιδιώκει διάφορους στόχους: να παράσχει νέες ευκαιρίες για την προώθηση ευρωπαϊκών έργων εντός (τουλάχιστον το 30 % των έργων της ΕΕ σε διαδικτυακές πλατφόρμες βίντεο) και εκτός της ΕΕ, να προωθήσει τη συνεργασία σε όλη την αλυσίδα αξίας από τα αρχικά στάδια της παραγωγής έως τη διανομή και την έκθεση, και να ενισχύσει το επίπεδο προστασίας των παιδιών και των καταναλωτών.

2.9.4. Ο προϋπολογισμός ύψους 1 081 000 ευρώ, ο οποίος προορίζεται για τον ευρωπαϊκό οπτικοακουστικό τομέα, συμπεριλαμβανομένης της κινηματογραφικής βιομηχανίας, της τηλεόρασης και των βιντεοπαιχνιδιών, έχει τους ακόλουθους στόχους: α) την τόνωση της συνεργασίας και της καινοτομίας στην παραγωγή οπτικοακουστικών έργων της ΕΕ, β) τη βελτίωση της διασυνοριακής διανομής στις αίθουσες και ηλεκτρονικά, και γ) τη στήριξη της διεθνούς επιρροής των οπτικοακουστικών έργων της ΕΕ μέσω της καλύτερης διεθνούς προβολής και διανομής ευρωπαϊκών έργων και καινοτόμων αφηγήσεων, συμπεριλαμβανομένης της εικονικής πραγματικότητας.

2.10. Το Διατομεακό σκέλος

2.10.1. Προβλέπεται συνολικός προϋπολογισμός ύψους 160 εκατομμυρίων ευρώ για τη στήριξη της ανάδυσης διατομεακών έργων μεταξύ δημιουργικών και πολιτιστικών φορέων (μουσική, μέσα μαζικής ενημέρωσης, λογοτεχνία, τέχνη...), προκειμένου να βοηθηθούν τα γραφεία της «Δημιουργικής Ευρώπης» να προωθήσουν το πρόγραμμα στη χώρα τους και να στηρίξουν ένα περιβάλλον «πολυφωνίας και πολυμορφίας στα μέσα ενημέρωσης», την ποιοτική δημοσιογραφία και τον γραμματισμό στα μέσα επικοινωνίας [άρθρο 6 σημείο γ), COM(2018) 366 final].

2.10.2. Αυτός ο τελευταίος στόχος θεωρείται από την ΕΟΚΕ ως κρίσιμος: το 2017 η ελευθερία του Τύπου υπέστη πλήγμα σε πολλά κράτη μέλη. Λαμβάνοντας υπόψη αυτό το συγκεκριμένο πλαίσιο, η ΕΟΚΕ ζητεί περισσότερη χρηματοδότηση προκειμένου να στηριχθεί η προώθηση της ελευθερίας της έκφρασης και ενός ποικίλου και πλουραλιστικού περιβάλλοντος μέσω ενημέρωσης, η προαγωγή υψηλής ποιότητας προδιαγραφών για τα μέσα ενημέρωσης όσον αφορά το περιεχόμενο, καθώς και προγράμματα γραμματισμού στα μέσα επικοινωνίας ώστε να μπορέσουν οι πολίτες να αποκτήσουν κριτική αντίληψη των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή εποχή

3.1.1. Μια μελέτη του ΟΟΣΑ από το 2015 σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή εποχή επιβεβαιώνει την ένταση των νομικών και δημόσιων συζητήσεων σχετικά με τους τρόπους και τα μέσα προσαρμογής των εθνικών πλαισίων προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στην επανάσταση του Διαδικτύου.

Τα κύρια υπό συζήτηση θέματα είναι: α) το πεδίο εφαρμογής του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, β) τα ορφανά έργα, γ) οι εξαιρέσεις και οι περιορισμοί των πνευματικών δικαιωμάτων, δ) η καταχώριση πνευματικών δικαιωμάτων και ε) η επιβολή της νομοθεσίας.

3.1.2. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπερασπιστεί τα νέα συναφή δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας για τους εκδότες όσον αφορά την ψηφιακή χρήση των εκδόσεων Τύπου τους, όπως προτείνεται στο άρθρο 11 της πρότασης οδηγίας για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή ενιαία αγορά, καθώς και την προστασία του περιεχομένου από τις επιγραμμικές υπηρεσίες, όπως προτείνεται στο άρθρο 13, τον μηχανισμό αναπροσαρμογής συμβάσεων (άρθρο 15) και τον μηχανισμό επίλυσης διαφορών (άρθρο 16).

3.2. Ο σκληρός ανταγωνισμός σε διεθνές επίπεδο θα πρέπει να οδηγήσει σε μια σαφή στρατηγική της ΕΕ για τους ΚΠΔ τόσο για τις πολιτικές της ενιαίας αγοράς όσο και για το εξωτερικό (διεθνές πρόγραμμα για τον πολιτισμό, πολιτιστική διπλωματία, εμπορική πολιτική).

3.2.1. Αμερικανικές εταιρείες όπως η Apple με το iTunes, το μεγαλύτερο διαδικτυακό κατάστημα μουσικής στον κόσμο από το 2010, η Netflix με 130 εκατομμύρια συνδρομητές το 2017, και η YouTube με 1 300 000 χρήστες μηνιαίως και περισσότερα από 5 δισεκατομμύρια βίντεο να προβάλλονται καθημερινά, έχουν κυρίαρχη θέση στον τομέα των επιγραμμικών πλατφορμών.

3.2.2. Στην κινηματογραφική βιομηχανία, για παράδειγμα, ⁽⁶⁾ οι παραγωγές και συμπαραγωγές από τις Ηνωμένες Πολιτείες αντιπροσωπεύουν το 90 % των ταινιών με τα υψηλότερα επίπεδα θεαματικότητας στις αίθουσες κατά το έτος μελέτης (2012) (σ. 31), με φυσικό επακόλουθο να «υπάρχει σαφής και σχεδόν αδιαμφισβήτητη κυριαρχία της αγγλικής γλώσσας» (σ. 31).

⁽⁶⁾ «Ποικιλομορφία και κινηματογραφική βιομηχανία: ανάλυση της έρευνας της UIS του 2014 για τα στατιστικά στοιχεία των ταινιών μεγάλου μήκους», Μάρτιος 2016, σ. 31.

3.2.3. Σημαντικές συγχωνεύσεις λαμβάνουν χώρα τελευταία στις ΗΠΑ, οι οποίες επιβεβαιώνουν ότι σημειώνονται σημαντικές αλλαγές στην παραγωγή, διανομή και κατανάλωση οπτικοακουστικού περιεχομένου. Ποιο θα είναι το αποτέλεσμα αυτών των σημαντικών αλλαγών στις ΗΠΑ για τον οπτικοακουστικό τομέα της ΕΕ, ο οποίος παραμένει κατακερματισμένος, με λιγότερη δημόσια χρηματοδότηση και ένα επίμονα χαμηλό επίπεδο διασυνοριακής διάχυσης λόγω του περιορισμένου προϋπολογισμού και των γλωσσικών εμποδίων; Η διενέργεια ανεξάρτητης μελέτης με ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα θα είναι πολύ χρήσιμη.

Άλλες μεγάλες χώρες όπως η Κίνα, η Ιαπωνία, η Ινδία και ο Καναδάς έχουν θεσπίσει αποτελεσματικές και μακροπρόθεσμες πολιτικές παροχής κινήτρων για να στηρίξουν τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό τα πλεονεκτήματα που αποτελούν μέρος της «ήπιας ισχύος» τους. Η ΕΕ πρέπει να κάνει το ίδιο.

3.3. Διαφοροποίηση και ανανέωση των επιχειρηματικών μοντέλων

3.3.1. Θα πρέπει να ενθαρρύνονται καινοτόμα επιχειρηματικά μοντέλα για τις βιομηχανίες με βάση τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ΕΕ, προς τρεις κατευθύνσεις:

α) τη χρήση όλων των ψηφιακών εργαλείων (τεχνητή νοημοσύνη, τεχνολογία αλυσιδωτής σύνδεσης, μαζικά δεδομένα, τρισδιάστατη εκτύπωση κ.λπ.) ως ευκαιρία εμπλουτισμού του περιεχομένου πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών και του τρόπου με τον οποίο είναι διαθέσιμα στους καταναλωτές·

β) ευκαιρίες που συνδέονται με τη βελτιωμένη φορητότητα του περιεχομένου σε διασυνοριακά έργα·

γ) αναζήτηση νέων τρόπων δημιουργίας εσόδων (συνδρομή, πληρωμή ανά εκπομπή και ούτω καθεξής) χωρίς αποκλεισμό των ευάλωτων καταναλωτών.

3.3.2. Το φαινόμενο «δευτερογενούς επίδρασης» μεταξύ των ΚΠΔ και πολλών οικονομικών τομέων που ενσωματώνουν ένα «πολιτισμικό ή δημιουργικό στοιχείο» έχει αποδειχθεί σε πολλές μελέτες. Στη διασύνδεση των ΚΠΔ και των ψηφιακών τεχνολογιών βρίσκεται μια ισχυρή πηγή πρωτοποριακής και βαθμιαίας καινοτομίας.

3.3.3. Φυσικά, ορισμένες πολιτιστικές δραστηριότητες που απολαύουν δημόσιας ή ιδιωτικής χρηματοδότησης, δεν πρέπει να έχουν αποκλειστικά κερδοσκοπικό σκοπό. Το νέο πρόγραμμα θα πρέπει να καλύπτει και «μη προσανατολισμένες στην αγορά» δραστηριότητες.

3.4. Πρόσβαση στη χρηματοδότηση

3.4.1. Τον Ιούνιο του 2016 εγκαινιάστηκε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων ένας νέος μηχανισμός εγγυήσεων προκειμένου να ωφεληθούν οι πολύ μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα που δυσκολεύονται όσον αφορά την πρόσβαση σε δάνεια στη χώρα τους. Για τον νέο αυτό μηχανισμό προγραμματίστηκε αρχικό ποσό ύψους 121 εκατομμυρίων ευρώ, το οποίο αναμένεται να δημιουργήσει 600 εκατομμύρια ευρώ σε δάνεια και άλλα χρηματοπιστωτικά προϊόντα.

3.4.2. Μετά από μια αργή εκκίνηση, εννέα κράτη μέλη -η Ισπανία, η Γαλλία, η Ρουμανία, το Βέλγιο, η Τσεχική Δημοκρατία, η Φινλανδία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο και το Ηνωμένο Βασίλειο- έχουν υπογράψει συμφωνίες με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤΑΕ) για μια συνολική ικανότητα δυνητικών δανείων ύψους άνω των 300 εκατ. ευρώ. Το 2017, ελήφθη απόφαση από το ΕΤΑΕ να προστεθούν επιπλέον 70 εκατομμύρια ευρώ. Σύμφωνα με έκθεση του ΕΤΑΕ σχετικά με τη χρήση των εγγυήσεων για τις δημιουργικές και πολιτιστικές βιομηχανίες (Μάρτιος 2018), 418 δημιουργικοί και πολιτιστικοί φορείς αξιοποίησαν τον εν λόγω μηχανισμό για συνολικό ποσό ύψους 76 εκατ. ευρώ σε δάνεια, το οποίο αντιπροσωπεύει δάνειο ύψους 182 000 ευρώ κατά μέσο όρο μόνο ανά οντότητα.

3.4.3. Η ΕΟΚΕ παροτρύνει ένθερμα τις αρμόδιες αρχές σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, σε αστικές και αγροτικές περιοχές, να προωθήσουν αυτή τη συγκεκριμένη διευκόλυνση προκειμένου να τροφοδοτήσουν την ανάπτυξη των ΚΠΔ και να προσελκύσουν επενδύσεις και νέες επιχειρήσεις στους εν λόγω τομείς. Είναι ευθύνη τους να αποφευχθεί η αύξηση του χάσματος μεταξύ «έξυπνων πόλεων» με υψηλή συγκέντρωση ΚΠΔ ⁽⁷⁾ και αγροτικών περιοχών.

⁽⁷⁾ Το 64 % της δημιουργικής απασχόλησης απαντάται στις αστικές περιοχές, J. Vlegels, W. Ysebaert *Creativiteit, diversiteit en werkomstandigheden: een analyse van de drieënd van culturele en creative arbeid in België*, (Ποικιλομορφία και συνθήκες εργασίας: μια ανάλυση των τριών πλευρών της πολιτιστικής και δημιουργικής εργασίας στο Βέλγιο), *Sociologos* τ. 39, σ. 241.

3.5. Κοινωνικά ζητήματα

3.5.1. Τα δεδομένα που υπάρχουν σε ορισμένα κράτη μέλη δείχνουν άδικες και μη ικανοποιητικές κοινωνικές συνθήκες εργασίας: μη αμειβόμενες ώρες, συχνές υπερωρίες, προσωρινές συμβάσεις, απρόβλεπτες θέσεις μερικής απασχόλησης, κακές συνθήκες υγείας και ασφάλειας, ελλείψεις επενδύσεις στην κατάρτιση, χάσματα που σχετίζονται με το φύλο ⁽⁸⁾, έλλειψη εθνοτικής ποικιλομορφίας, σεξουαλική παρενόχληση, χαμηλό επίπεδο κοινωνικής προστασίας, ανεπαρκή κινητικότητα λόγω διπλής φορολογίας και δυσχερή πρόσβαση σε θεωρήσεις για υπηκόους τρίτων χωρών.

Ορισμένα κράτη μέλη έχουν εφαρμόσει τις κοινωνικές απαιτήσεις τις οποίες πρέπει να πληρούν οι ΚΠΔ για να έχουν πρόσβαση σε ενωσιακή χρηματοδότηση, υποστηρίζοντας έτσι το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο σύμφωνα με τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η δημόσια χρηματοδότηση.

3.5.2. Πρέπει να ενθαρρυνθεί ο κοινωνικός διάλογος σε εθνικό επίπεδο, προκειμένου να βρεθούν οι κατάλληλες λύσεις για τη βελτίωση της κατάστασης. Σε επίπεδο ΕΕ, χρειάζονται περισσότερες ανεξάρτητες μελέτες σχετικά με τις συνθήκες εργασίας στον ΚΠΔ, προκειμένου να χρησιμεύσουν ως πηγή έμπνευσης για ανανεωμένες πολιτικές. Ένα πρόσφατο εύρημα δείχνει, για παράδειγμα, ότι τα κριτήρια που σχετίζονται με το «επάγγελμα» θα μπορούσαν να είναι πιο αποτελεσματικά από τα «τομεακά», διότι μόνο το 30,7 % των «δημιουργικών» θέσεων εργασίας εντοπίζονται στους ΚΠΔ! ⁽⁹⁾

3.5.3 Συνεργατικοί σχηματισμοί και δίκτυα

Οι περιφερειακοί συνεργατικοί σχηματισμοί διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην προώθηση νέων μοντέλων συνεργασίας και διασυννοριακών εταιρικών σχέσεων. Η δημιουργία νέων περιφερειακών συνεργατικών σχηματισμών και δικτύων για τον ΚΠΔ θα πρέπει να ενθαρρυνθεί από το νέο πρόγραμμα καθώς και από γόνιμες συμπράξεις μεταξύ υφιστάμενων σχηματισμών και δικτύων (Εμίλια-Ρομάνια, Αμβούργο, Μιλάνο κ.λπ.) που θα μπορούσαν να ενισχύσουν την κλιμάκωση και τις βέλτιστες πρακτικές.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽⁸⁾ Βλέπε το πλαίσιο δράσης για την ισότητα των φύλων στην επιτροπή οπτικοακουστικού κοινωνικού διαλόγου.

⁽⁹⁾ J. Vlegels, W. Ysebaert, *Sociologos* τ. 39, σ. 210-241.